

Wat doet krimp met bewoners? Hoe ervaren zij de veranderingen op en aan de plek waar zij wonen? En welke betekenis heeft dit voor de ruimtelijke ontwikkeling van dorpen? Op deze vragen richt het nieuwe lectoraat Krimp zich, verbonden aan het Kenniscentrum NoorderRuimte van de Hanzehogeschool Groningen. Sabine Meier, lector, en Jannie Rozema, onderzoeker, vertellen.

Lectoraat Krimp ontwikkelt praktijkkennis voor krimpgebieden

Wat maakt thuisgevoel in een krimpend dorp?

Sabine Meier (rechts), lector krimp: "Krimp is meer dan bevolkingsdaling, ook de samenstelling verandert sterk. Voor gevestigde dorpelingen zijn nieuwkomers soms 'hun' mensen niet meer." Foto Kitty van den Hoek.

"Krimp omvat veel meer dan alleen bevolkingsdaling", vertelt lector Sabine Meier, die zich zowel bekwaamde in de architectuur als in de sociologie. "In de loop der jaren neemt niet alleen het aantal bewoners af, maar ook het aantal mensen per huishouden. Bovendien verandert de samenstelling van de bevolking sterk. In de noordelijke provincies zijn het juist de jongeren die wegtrekken om te gaan studeren of om elders werk te zoeken. Dat betekent dat in krimpgebieden, in kleine én grotere plaatsen, de vergrijzing extra hard gaat."

De veranderingen die krimp met zich meebrengt, verlopen heel geleidelijk. Hoe beleven bewoners dat? Meier: "Over een periode van een aantal jaren verdwijnen voorzieningen en trekken mensen die je kent, weg. Tegelijkertijd zie je dat er nieuwe bewoners aantreden, op zoek naar een goedkope woning of een nieuw avontuur in een voor hen onbekend dorp. Ze zijn afkomstig uit andere regio's of komen uit het Westen. De gevestigde dorpsbewoners zien hen als buitenstaanders. Dat brengt soms gevoelens van bedreiging en verlies met zich mee: 'jouw' dorp verandert, het zijn 'jouw' mensen niet meer."

Jannie Rozema, psycholoog en dorpen-onderzoeker bij het lectoraat vult aan: "Maar dat is niet uniek voor krimpgebieden, in veel dorpen woont 'import' naast de autochtone bevolking. Dat geeft meer diversiteit aan leefstijlen dan voorheen." Meier: "Je kunt zelfs een parallel trekken met de demografische veranderingen in grootstedelijke wijken. Daar trokken veel autochtone Nederlandse gezinnen weg om in ruimere en groenere randgemeenten te gaan wonen. Lager opgeleide, allochtone bewoners namen hun plek in. De oorspronkelijke bewoners werden een minderheidsgroep, die met weemoed aan de wijk van vroeger terugdacht."

MEER INFORMATIE

Meer over de Hanzehogeschool, het Kenniscentrum NoorderRuimte en het bijbehorende lectoraat Krimp: bit.ly/RGW7cS.

Meer over het dorp Houwerzijl: www.houwerzijl-online.nl

Die gevoelens van verlies zijn één kant van de medaille. De andere kant is de nieuwe energie en het ondernemerschap die nieuwkomers met zich mee kunnen brengen. Rozema: "Ik vind het Groningse dorp Houwerzijl een prachtig voorbeeld. Daar zijn verschillende kunstenaars komen wonen, waaronder een filmmaker. Zij heeft allerlei filmpjes gemaakt over het dorp: over de nieuwe Theefabriek die in de oude kerk is gevestigd, over 'de boekwinkel van Dick en Flora', en een portret van 'boer Mulder aan het werk'. En ook over het vroegere Houwerzijl heeft ze filmmateriaal verzameld en online beschikbaar gesteld. De website laat de mooie kanten van het dorp zien, dat heeft een nieuw gezin uit het Westen voor het dorp opgeleverd."

Rozema ziet dat in veel dorpen nieuwkomers deel uitmaken van de dorpsraad of dorpsbelangenvereniging. Rozema: "Vooral de eerste jaren hebben veel van hen een pioniersmentaliteit: ze willen zich het dorp eigen maken en lopen voorop in dorpsontwikkelingsplannen. Je ziet wel dat dat bij hen na een paar jaar weer inzakt. Dan is het doel bereikt, de nieuwkomer kent het dorp en het dorp kent de nieuwkomer. Maar die inzet blijft natuurlijk wel nodig. Veel is afhankelijk van vrijwilligers en zeker dorpsontwikkelingsplannen vragen een hoop vrije tijd en betrokkenheid van besturen."

Het lectoraat Krimp wil onderzoek doen naar de vraag hoe woonbeleving al dan niet verandert in krimpgebieden. Wat is er voor nodig om je in een krimpgebied thuis te blijven voelen? Wat vraagt dat van inwoners - 'autochtone' bewoners en nieuwkomers? Hoe kunnen inwoners samenwerken en nieuwe energie aanboren? Een belangrijk deel van het onderzoek wordt uitgevoerd door studenten van opleidingen als Bouwkunde, Vastgoed en Facility Management. De lector hoopt hen mee te geven om ook met een sociologische bril naar ruimtelijke ontwikkeling te kijken. "Als architect heb ik ervaren dat de beleving van de gebruiker of bewoner nog weleens onderbelicht blijft. De krimpgebieden stellen zowel bewoners als ruimtelijke ontwikkelaars voor nieuwe vragen, waarin de beleving van woonplaats en dorpsidentiteit een sleutel is voor gebiedsontwikkeling."

Kitty van den Hoek